

Article Information

Article Type: Research Article

This article was checked by iThenticate.

Doi Number: <http://dx.doi.org/10.17121/ressjournal.3609>

**REVIEW OF STUDIES CONDUCTED IN THE FIELD OF
LEARNING CULTURE AND HERITAGE IN SOCIAL STUDIES
EDUCATION**

**SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİNDE KÜLTÜR VE MİRAS
ÖĞRENME ALANINDA YAPILAN ÇALIŞMALARIN İNCELENMESİ**

**Cihat Tekin¹
İsmail Hakan Akgün²**

Abstract

The purpose of this research is to determine the general trend in studies on culture and heritage in Turkey between 2007 and 2023. Within the scope of this purpose, the studies to be included in the research were searched in YÖK National Thesis Center, Google Scholar and YÖK Academic databases with the keywords "Social and Cultural Heritage" and "Cultural Heritage" and as a result of this search, 20 theses, 27 articles and 1 paper were found. These studies reached; It was examined in terms of the research method, sample type, number of samples, place of publication, variables and data collection tools of the research. As a result of the research; It has been observed that the subjects of the studies carried out in the field of cultural heritage between 2007 and 2023 were mostly culture and identity, traditions and rituals, heritage and preservation of heritage, diversity and tolerance, social change and culture, communication and education of culture and art and heritage. In addition, it was determined that the survey method and phenomenology pattern, which can be used in both qualitative and quantitative research methods, were generally preferred in the studies, the sample type was mostly composed of teachers, the articles were written mostly in 2020 and the theses were written in 2023, but other than that, there was a balanced distribution.

Keywords: Social studies; Culture and heritage learning area; Cultural heritage.

Özet

Bu araştırmanın amacı, 2007-2023 yılları arasında Türkiye’de kültür ve miras alanı ile ilgili yapılmış çalışmalardaki genel eğilimi belirlemektir. Bu amaç kapsamında araştırmaya dâhil olacak çalışmalar YÖK Ulusal Tez Merkezi, Google Scholar ve YÖK Akademik veritabanlarında “Sosyal ve Kültürel Miras”, “Kültürel Miras” anahtar sözcükleri ile tarama yapılmış ve bu arama neticesinde 20 tez, 27 makale ve 1 bildiriye ulaşılmıştır. Ulaşılan bu çalışmalar; araştırmanın yöntemi, örneklem türü, örneklem sayısı, yayınlanma yeri, değişkenleri ve araştırmanın veri toplama araçları açısından incelenmiştir. Araştırma sonucunda; 2007-2023 yılları arası kültürel miras alanına yönelik yapılmış çalışmaların konu olarak en fazla kültür ve kimlik, gelenekler ve ritüeller, miras ve mirasın korunması, çeşitlilik ve hoşgörü, toplumsal değişim ve kültür, kültür ve sanat ile mirasın

¹ Öğretmen, MEB, tekincihat@hotmail.com, ORCID: 0009-0006-6969-3759

² Doç. Dr., Adıyaman Üniversitesi, hakgun@adiyaman.edu.tr, ORCID: 0000-0003-0190-1866

iletişimi ve eğitimi konularına değinildiği görülmüştür. Ayrıca çalışmalarda genel olarak nitel ve nicel araştırma yöntemlerinin her ikisinde de kullanılabilen tarama yöntemi ile fenomenoloji deseninin tercih edildiği, örneklem türünü en fazla öğretmenlerin oluşturduğu, makalelerin en fazla 2020 yılında, tezlerin ise 2023 yılında yazıldığı ancak onun dışında dengeli bir dağılım olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, Kültür ve Miras Öğrenme Alanı, Kültürel Miras.

GİRİŞ

Sosyal bilimler eğitiminde kültür ve miras çalışmaları alanı, öğrencilere kültürel değerler, tarihi miras, toplumsal gelenekler, sanat ve dilin kültürel bağlamı hakkında bir anlayış kazandırmayı amaçlayan bir disiplindir. Bu alan öğrencilere kültürler arası anlayışı geliştirme ve farklı kültürel unsurları takdir etme fırsatları sağlar (Tay, 2005). Sosyal bilgiler eğitiminde kültür ve mirasın anlaşılması, gelecekteki tarih eğitiminin temelini oluşturduğu için çok önemlidir. Öğrencilerin kendi kültürlerini ve diğer kültürleri anlamalarına yardımcı olmak için pedagojik stratejiler geliştirildi. Öğrencilere kültürlerarası anlayış kazandırmayı, önyargıları azaltmayı ve kültürel farklılıklara saygıyı teşvik etmeyi amaçlamaktadır. Kültür ve miras çalışmaları alanı aynı zamanda tarih, gelenekler, folklor, sanat ve mimari gibi kültürel mirasa ait unsurların eğitimde nasıl kullanılabileceği konusunu da kapsamaktadır. Özellikle öğretim, sınıf etkinlikleri, projeler ve diğer öğrenme materyalleri aracılığıyla gerçekleştirilebilir. Müze eğitiminden de bahsediliyor. Müzeler kültür ve mirasın öğrenilmesi süreçlerinde önemli bir rol oynamaktadır. Müze ziyaretleri ile müze eğitiminin öğrencilerle nasıl daha etkin bir şekilde bütünleştirilebileceği tartışılan bir konudur. Kültürel miras, "Geçmiş dönemlerden kalma, topluma ait, soyut ve somut değer taşıyan ve geleceğe aktarılması amaçlanan değerler" olarak tanımlanmaktadır. Kültürel mirasın, insanların yaşam, düşünce, ruh ve davranış kalıplarını anlatan taşınır ve taşınmaz kültür varlıklarını ifade ettiği belirtiliyor. Kültürel miras kavramı, kişinin bilinen bir zaman dilimi içerisinde deneyimlediği, topladığı, geliştirdiği, yeni sentezlerle zenginleştirip takipçilerine aktardığı, sürekliliğini sağlayan bilgiler bütünü olarak ifade edilmektedir (Çengelci, 2012).

Kültürel miras, insanın hayatında başlayan, onu besleyen ve insanı farklı şekillerde etkileyen en önemli kalıtsal unsurlardan biridir. Sosyal Bilgiler müfredatının "Kültür ve Miras" çalışma bölümü, esasen tarih disiplini merkeze alan, kültür ve kültürel mirasa vurgu yapan, amacı kültürün korunmasını ve geliştirilmesini sağlayan milli bir bilinç oluşturmak olan bir yapıdır. Türk kültürünün yapı taşı olan unsurlara dayanmaktadır. Genellikle somut kültürel miras konularını kapsayan bu araştırma alanı aynı zamanda somut olmayan kültürel mirasın başarı ve etkililiğine ilişkin örnekleri de içermektedir. Bu çalışma alanında öğrenciler genel olarak Türk kültürünün temel unsurlarını tanımakta, benimsemekte ve milli bilinci oluşturan kültürün korunması ve geliştirilmesi gerektiği konusunda hemfikirdirler. Ayrıca bu alandaki öğrenci, toplumun ulusal kimliğinin oluşmasında kültürel unsurların önemini kavrar (Deveci, 2009). Kültürel unsurların bir toplumu diğerlerinden ayıran özellikler olduğunu anlarken aynı zamanda yerelden ulusala ve ulusal olarak evrensele doğru hareket ederek dünya kültürel mirasının renklenmesine ve zenginleşmesine katkıda bulunduğunu da anlıyorlar. Öğrenciler kültürel ve estetik değerleri dikkate alır; kültürel olarak geçmişi ve bugünü karşılaştırırlar. Kültürün zamana ve mekâna göre değiştiğini anlarlar. Ayrıca mevcut kültürümüzün uzun geçmişin bir ürünü olduğunu da öğreniyorlar. Bu bağlamda söz konusu faydaların öğrencilere kazandırılması hem öğretmenlerin içerik bilgisine hem de uygun öğrenme

ortamlarının hazırlanmasına bağlıdır (Koç ve Geçit, 2021). Eğitim, okulun eğitim faaliyetlerini planlayan, uygulayan ve eğitim kurumlarının idari görevlerini yöneten uzmanlaşmış bir bölümdür. Öğretmen, öğrenme ortamında öğrenciyle sürekli iletişim halinde olan, programı uygulayan, çalışmaları izleyen hem öğrenciyi hem de öğretimi değerlendiren kişi olarak adlandırılabilir. Nitelikli bir öğretmenin sahip olması gereken özellikler: alan bilgisi, pedagojik içerik bilgisi, öğretim için gerekli beceri ve tutumlar, çocuk gelişimi bilgisi, iletişim becerileri, meslek etiği, yenilenme ve gelişme yeteneği (Sönmez ve Sevinç, 2019). Ancak herhangi bir konunun öğretiminin belli bir düzeyde anlayış gerektirdiği açıktır. Ancak sadece konuyu bilmek öğretmek için yeterli değildir. Bu anlamda pedagojik alan bilgisi, pedagojik alan bilgisi ile alan bilgisinin etkileşimi ile oluşan ancak her ikisinden bağımsız olarak var olan yeni bir bilgi alanı olarak tanımlanmaktadır. Pedagojik içerik bilgisi, ilgili alandaki öğrenme ve öğretme faaliyetlerini geliştirmek amacıyla içerik bilgisinin yapısına göre geliştirilen pedagojik bir yaklaşım olarak da tanımlanabilir. Pedagojik içerik bilgisi "çeşitli konu türleri için öğretim yöntemleri bilgisi"; Tarafından tanımlanır. Birçok araştırmacı, Shulman'ın pedagojik içerik bilgisi genel çerçevesini takip ederek öğretmen mesleki bilgisinin tanımlanmasında yer almıştır. Genel olarak bu modeller öğretmenin mesleki bilgisi, konu bilgisi, müfredat bilgisi, öğretim stratejisi bilgisi, değerlendirme bilgisi, öğrenci anlama bilgisi, pedagojik bilgi vb. içerir (Deveci, 2009; Tosun ve Çalışkan, 2020).

Bu çalışmada Sosyal Bilgiler eğitiminde kültür ve miras öğrenme alanına ilişkin yapılan çalışmaların incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda araştırma iki bölüme ayrılmıştır. İlk bölümde Sosyal Bilgiler eğitimi ile kültür ve miras öğrenme alanına ilişkin teorik bir çerçeve çizilmiştir. Diğer bölümde ise konuya ilişkin gerçekleştirilen çalışmalar özetlenmiştir. Çalışmada betimsel içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İncelenen çalışmalar ışığında araştırmacı tarafından nitel değerlendirme yapılarak eğitim programlarına ilişkin çeşitli öneriler sunulmuştur.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma kapsamında Sosyal Bilgiler eğitiminde kültür ve miras öğrenme alanına ilişkin yapılmış araştırmaların genel eğilimlerini belirlemek amacıyla betimsel içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Betimsel içerik analizinde araştırmacı tarafından belirlenmiş ölçütler dâhilinde önceki araştırmalar; grafik, yüzde dağılımı, frekans gibi betimsel istatistiklerle incelenir ve bulgular tanımlayıcı bir boyutla değerlendirilmektedir (Çalık ve Sözbilir, 2014; Dinçer, 2018).

Amaçlı örnekleme yönteminden ölçüt örneklemeyle belirlenen bu araştırmada çalışmaların yayın yılı, yöntemi, örneklem, kullanılan analizler, yayın yeri gibi bilgiler excel formatında hazırlandıktan sonra makale inceleme formu şeklinde frekans ve yüzde gibi betimsel istatistiksel yöntemlerle hesaplamalar yapılmıştır. Hesaplamalar sonucunda ortaya çıkan sayısal verilerin daha iyi ifade edilebilmesi bakımından tablo ve grafikler oluşturulmuş, çıkan sonuçlar tablo ve grafiklerin ilgili bölümlerinde açıklanmıştır.

Örneklem

Bu araştırmanın evrenini Sosyal Bilgiler eğitiminde kültür ve miras öğrenme alanına ilişkin yapılan çalışmalar oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklem kısmı ise amaçlı örnekleme yöntemi türlerinden biri olan ölçüt örnekleme yöntemiyle seçilmiştir. Amaçlı örnekleme; çalışmanın gayesine uygun seçilen konuların

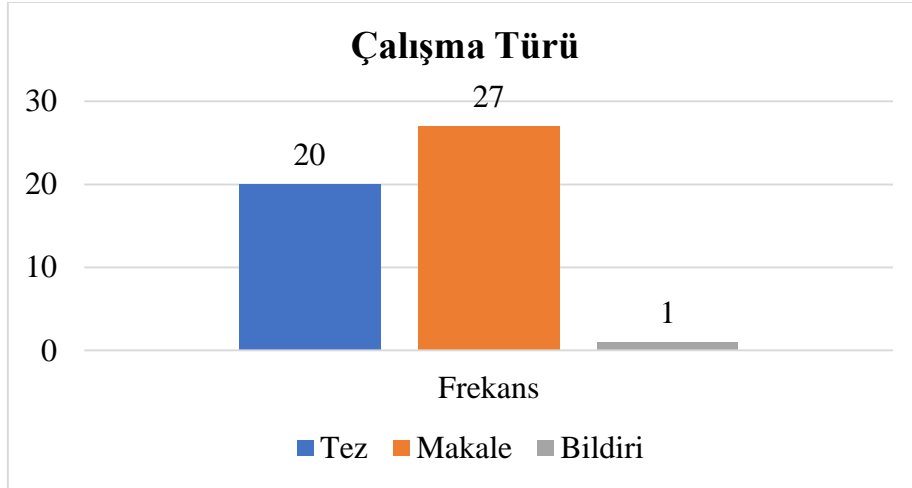
derinlemesine araştırılmasına dayanırken amaçlı örneklemin alt birimlerinden biri olan ölçüt örneklemede; örneklem için belirli ölçütü karşılayan birimlerin tamamının örneklemeye dâhil edilmesine odaklanılmaktadır (Büyüköztürk vd., 2009)

Araştırma kapsamında YÖK Akademik, Google Scholar ve YÖK Ulusal Tez Merkezi genel ağ sayfaları; sosyal bilgiler eğitimi kapsamında "kültür ve miras öğrenme alanı", "kültür ve miras" ve "kültürel miras" anahtar kelimeleriyle taranmıştır. Araştırmacı tarafından belirlenmiş ölçütler çerçevesinde 2007 ile 2023 yılları arasında ulusal düzeyde yazılmış; 48 adet çalışma (20 tez, 27 makale, 1 bildiri) betimsel içerik analizi yöntemiyle analize tabi tutulmuştur. Bu araştırma kapsamında örneklem seçilirken genel olarak incelenen çalışmaların sosyal bilgiler dersi kültür ve miras konusuna yönelik olmasına dikkat edilmiş olup araştırmanın yöntemi, örneklem türü, örneklem sayısı, yayınlanma yeri, değişkenleri ve araştırmanın veri toplama araçları araştırma kapsamında kıstas olarak kabul edilmiştir. Sonuç olarak yapılan araştırma ve elemeler sonucunda bildiri olarak yayınlanan çalışmaların büyük bir kısmının makale olarak yayınlandığı görülmüş olup bildirilerin içeriğine ulaşılamamış, bildiriler; içerik analizi sürecinde sadece sayısal bazda çalışma türünü gösteren bölüme dâhil edilmiştir. Diğer bölümlerde bildiri çalışmalarıyla ilgili içerik analizi uygulanamamıştır. Nihai olarak yapılan eleme ve taramalar sonucunda 2012 ile 2023 yılları arasında ulusal düzeyde yayınlanmış 20 adet tez, 27 adet makale ve yalnızca çalışma türünde analize alınan 1 adet bildiri çalışması araştırma türlerini gösteren bölüme dâhil edilmiştir.

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırma kapsamında incelenen çalışmaların; araştırmanın yöntemi, örneklem türü, örneklem sayısı, yayınlanma yeri, değişkenleri ve araştırmanın veri toplama araçları incelenecektir.

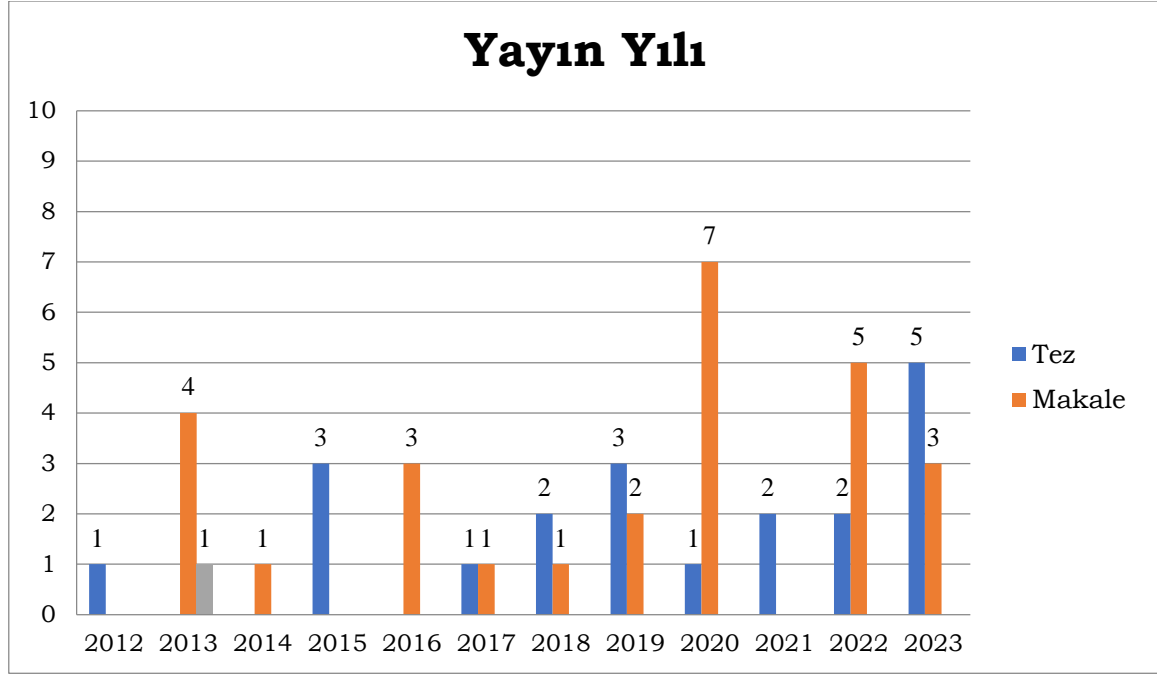
Araştırma sonucu ulaşılan çalışma türlerine ilişkin bulgular Şekil 1'de yer almaktadır.

Şekil 1. Çalışmaların Türe Göre Dağılımı

Çalışma türlerinin dağılımını gösteren Şekil 1 incelendiğinde sosyal bilgiler eğitiminde kültür ve miras öğrenme alanına ilişkin yapılan çalışmaların %41,66'sının tez, %56,25'inin makale, %2,09'unun bildiri olduğu görülmektedir. Bu durumda sosyal bilgiler eğitiminde kültür ve miras konusuna ilişkin yapılan çalışmaların en fazla makale en az ise bildiri olarak yapıldığı görülmektedir.

Araştırma kapsamında incelenen çalışmaların yayınlanma yıllarını gösteren bilgiler aşağıdaki Grafik 1’de yer almaktadır.

Şekil 2. Çalışmaların Yıllara Göre Dağılımı

Şekil 2 incelendiğinde sosyal bilgiler eğitiminde kültür ve miras konusuna ilişkin yapılan çalışmaların en fazla 2020 yılı ve sonrasındaki yıllarda yapıldığı görülmektedir. Bu durumun nedeninin kültür ve miras konusunun akademik anlamda özellikle göç alan bir ülke olarak göçmen öğrenci sayımızın yükselmesi ile ilişkili olarak daha fazla öneme sahip olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Makalelerin 2020, tez çalışmalarının en çok 2023 yılında yapıldığı, 2015 yılında hiçbir makalenin yapılmadığı da belirlenmiştir.

Tablo 1’de araştırma sonucu incelenen çalışmaların yöntem dağılımları görülmektedir.

Tablo 1. İncelenen Çalışmaların Yöntem Dağılımı Tablosu

Yöntem	f	%
Deneysel	4	8,33
Tarama	11	22,91
Geleneksel Derleme	1	2,09
Eylem Araştırma	2	4,16
Karma Yöntem	3	6,25
Olgu Bilim Çalışması	10	20,83
İçerik Analizi	7	14,58
Doküman İnceleme	10	20,83
Toplam	48	100

Tablo 1 incelendiğinde sosyal bilgiler eğitiminde kültür ve miras öğrenme alanına ilişkin araştırılan tez ve makale çalışmalarının yöntem dağılımına bakıldığında en fazla nitel araştırma yöntemlerinde de kullanılmakta olan tarama modelinde (%22,91) olduğu görülmektedir. Tarama modelini sırasıyla olgu bilim (fenomenoloji) ve doküman inceleme (%20.83) takip etmektedir. Üçüncü sırada ise

içerik analizi (%14,58) yöntemi gelmektedir. Tablo incelendiğinde en az çalışmanın ise geleneksel derleme metodu olarak bir çalışma (%2,09) yapıldığı görülmektedir.

Tablo 2’de İncelenen çalışmaların örneklem türlerinin dağılımına yer verilmiştir.

Tablo 2. Çalışmaların Örneklem Türleri Dağılımı Tablosu

Örneklem Türü	f	%
Ortaokul öğrencisi	12	25,53
Öğretmen	16	34,04
Öğretmen+Öğrenci	1	2,12
Ders kitabı	7	14,89
Web 2.0 Eğitim Aracı (Animasyon)	1	2,12
Öğretmen adayı	2	4,25
Sosyal Bilgiler Müfredatı	7	14,89
Müfredat+Ders kitabı	2	4,25
Toplam	47	100

Tablo 2 incelendiğinde sosyal bilgiler eğitiminde kültür ve miras öğrenme alanına ilişkin yapılan çalışmaların tez ve makalelerin en fazla örneklem türünün öğretmenler (%34,04) olduğu belirlenmiştir. Öğretmenleri ortaokul öğrencileri (%25,53) ve ders kitabı ile sosyal bilgiler müfredatı (%14,89) takip etmektedir. Örneklem olarak çalışmalar arasında bir adet derste izletilen animasyonun içeriği incelenmiş olup; birden fazla örneklemin bir arada kullanıldığı çalışmaların ise azınlıkta olduğu görülmektedir. Değerlendirmeye geleneksel derleme yönteminde olan bir çalışma dahil edilmemiştir.

Tablo 3’te incelenen çalışmaların örneklem sayısı bakımından dağılımı yer almaktadır.

Tablo 3. İncelenen Çalışmaların Örneklem Sayısı Tablosu

Örneklem Sayısı	f	%
0-50	35	72,91
51-100	1	2,09
101-150	2	4,16
251-300	2	4,16
300+	8	16,66
Toplam	48	100

Tablo 3 incelendiğinde sosyal bilgiler eğitiminde kültür ve miras öğrenme alanına ilişkin yapılan çalışmalarda örneklem sayısının en fazla %72,91 ile 0-50 aralığında olduğu belirlenmiştir. Bunu sırasıyla 300+ (%16,66) kişilik örneklem grupları takip etmektedir. 200-250 kişi aralığında örneklem sayılı çalışma olmamıştır ve çalışmaların büyük bir çoğunluğunun örneklem sayısı 150’nin altındadır.

Tablo 4’te incelenen çalışmaların yayınlandığı yerlerin dağılımı görülmektedir.

Tablo 4. İncelenen Çalışmaların Yayın Yeri Tablosu

	Yayın Yeri	f	%
Makale / Bildiri	Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi	1	2,09
	International Journal Of Geography And Geography Education	1	2,09
	1.Uluslararası Çağdaş Eğitim ve Sosyal Bilimler Sempozyumu	1	2,09
	Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi	1	2,09
	International Journal Of Geography And Geography Education	1	2,09
	1.Uluslararası Çağdaş Eğitim ve Sosyal Bilimler Sempozyumu	1	2,09
	Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi	1	2,09

	Journal Of World Of Turks	2	4,16
	Kastamonu Eğitim Dergisi	3	6,25
	International Periodical For The Languages, Literature And History Of Turkish	3	6,25
	Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	2	4,16
	Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi	1	2,09
	Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi	1	2,09
	Türk Eğitim Bilimleri Dergisi	1	2,09
Makale	İlköğretim Online	1	2,09
/	Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi	1	2,09
Bildiri	Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi	2	4,16
	Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi	1	2,09
	Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi	1	2,09
	International Journal Of Field Education	1	2,09
	Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi	1	2,09
	Milli Eğitim	1	2,09
	Gaziosmanpaşa Üniversitesi Bilimsel Araştırma Dergisi	1	2,09
	Journal Of Individual Differences İn Education	1	2,09
	Toplam	28	58,33
	Aksaray Üniversitesi	1	2,09
	Necmettin Erbakan Üniversitesi	1	2,09
	Anadolu Üniversitesi	3	6,25
	Karadeniz Üniversitesi	1	2,09
	Akdeniz Üniversitesi	1	2,09
	Karabük Üniversitesi	1	2,09
	Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi	1	2,09
	İstanbul Üniversitesi	1	2,09
Tez	Bursa Uludağ Üniversitesi	1	2,09
	Amasya Üniversitesi	1	2,09
	Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi	1	2,09
	Bartın Üniversitesi	1	2,09
	Ömer Halisdemir Üniversitesi	1	2,09
	Çukurova Üniversitesi	1	2,09
	Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi	1	2,09
	Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	1	2,09
	Sakarya Üniversitesi	1	2,09
	Toplam	20	41,67
Toplam		48	100

Sosyal bilgiler eğitiminde kültür ve miras öğrenme alanına ilişkin yapılan çalışmaların yayın yerini konu alan Tablo 4 incelendiğinde 27 adet makale ve 1 adet bildiri çalışmasının yayınlandığı yerlerin herhangi bir dağılım göstermediği çoğunlukla farklı dergilerde yayımlandıkları, Kastamonu Eğitim Dergisi ve International Periodical For The Languages, Literature And History Of Turkish dergilerinde 3'er tane olmak üzere toplamda 6 makale yayımlandığı görülmektedir. İncelenen 20 adet tez çalışmasında ise tezlerin en fazla %6.25 oranıyla Eskişehir Anadolu Üniversitesi'nde yayımlandığı kalan tüm tezlerin ise farklı okullarda yayımlandığı belirlenmiştir. Görüldüğü üzere çalışmalarda yayın yerleri açısından bir çeşitlilik mevcuttur.

Tablo 5'te incelenen çalışmaların veri toplama araçlarının dağılımı görülmektedir.

Tablo 5. *İncelenen Çalışmaların Veri Toplama Araçları Dağılımı Tablosu*

Veri Toplama Aracı	f	%
Gözlem Formu	2	4,16
Tutum Ölçeği	3	6,25
Görüşme formu	15	31,25
Anket Formu	5	10,41
Karma Yöntem	7	14,58
Literatür Taraması	1	2,09
Doküman İnceleme	14	29,16
Toplam	48	100

Tablo 5 incelendiğinde sosyal bilgiler eğitiminde kültür ve miras öğrenme alanına ilişkin yapılan çalışmaların veri toplama araçları bakımından en fazla yer verilen %31.25 oranı ile görüşme formudur. Bunu sırasıyla doküman inceleme (%29,16), ve anket, ölçek, görüşme formu, başarı testleri gibi birden fazla aracın birlikte kullanıldığı karma yöntem (%14,58) izlemektedir. Tablo genel olarak incelendiğinde yalnızca literatür taramasının bir çalışma olduğu daha önceki tablolarda da yer verildiği üzere belirlenmiştir.

Tablo 6'da incelenen çalışmalardaki değişkenlerin dağılımı görülmektedir.

Tablo 6. *Çalışmalarda Araştırılan Değişkenler Tablosu*

Bağımlı Değişken	f	%
Kültürel miras hakkındaki görüşler	23	22,33
Kültürel miras algısı	8	7,76
Kültürel mirasa ilişkin metaforlar	2	1,94
Kültürel miras hakkında bilgi düzeyi	7	6,79
Bağımsız Değişken		
Mesleki deneyim	5	4,85
Yaş	5	4,85
Cinsiyet	24	23,30
Medeni durum	1	0,97
Sınıf düzeyi	11	10,67
Mezun olunan bölüm	5	4,85
Mezun olunan üniversite/Devam edilen üniversite	4	3,88
Okul türü	4	3,88
Meslek (öğretmen-öğretmen adayı)	4	3,88
Toplam	103	100

Tablo 6 incelendiğinde sosyal bilgiler dersinde miras ve kültür öğrenme alanında yapılan çalışmaların değişkenler bağlamından bağımsız değişkenlerde en fazla %24 oranıyla cinsiyet; bağımlı değişkenlerde ise %22,33 oranıyla kültürel miras hakkındaki görüşler olduğu belirlenmiştir. Çalışmalardaki diğer değişkenler sırasıyla, kültürel miras algısı, kültürel mirasa ilişkin metaforlar, kültürel miras hakkında bilgi düzeyi, yaş, mesleki deneyim, medeni durum, sınıf düzeyi, mezun olunan bölüm, mezun olunan ve devam edilen üniversite, okul türü ve son olarak meslek (öğretmen-öğretmen adayı) olarak belirlenmiştir. Diğer incelenen değişken konularının oranlarının birbirine yakın olduğu görülmektedir. Değerlendirmeye doküman analizleri ve geleneksel derleme metodundaki çalışma dahil edilmemiştir.

Tablo 7'de sosyal bilgiler dersinde kültür ve miras öğrenme alanında yapılan çalışmalardaki verilerin analiz dağılımı görülmektedir.

Tablo 7. Verilerin Analiz Dağılımı Tablosu

	Veri Analizi	f	%
Betimleyici Analizler	Frekans	3	3,48
	Aritmetik ortalama	3	3,48
	Yüzde	8	9,30
	Tablolaştırma	15	17,44
	Standart Sapma	2	2,32
	SPSS Analiz Programı	4	4,65
Fark Testleri	Toplam		
	ANOVA	1	1,16
	T-Testi	2	2,32
	Kruskall Wallis	1	1,16
Nitel Analiz	Toplam		
	İçerik Analizi	18	20,93
	Fenomenolojik Analiz	4	4,65
	Tümevarımsal Analiz	1	1,16
	Gözlem Saha Notları	3	3,48
	Yorumlayıcı Analiz	2	2,32
	Yapılandırılmış Görüşme	3	3,48
Geçerlik- Güvenirlilik	Tematik Kodlama	15	17,44
	Toplam		
	Cronbach Alpha	1	1,16
	Toplam	86	100

Tablo 7 incelendiğinde sosyal bilgiler dersinde kültür ve miras öğrenme alanına ilişkin yapılan çalışmalarda en fazla kullanılan veri analiz yöntemi içerik analizi (%20,93) ve ardından tematik kodlama (%17,44) ve tablolaştırma (%17,44) olup en az kullanılan veri analiz yöntemleri ise Kruskal Wallis, Tümevarımsal analiz, ANOVA ve güvenirlik analizi (Cronbach's alpha) olmuştur. Değerlendirmeye bir adet derleme çalışma dahil edilmemiştir.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Kültür ve miras öğretim alanı birçok önemli noktaya temas ederek Sosyal Bilgiler eğitiminde önemli bir alana sahiptir. Bu çalışmada konuya ilişkin literatürün incelenmesi hedeflenmiştir. Gerçekleştirilen çalışmalar sonucunda genel olarak öğretmenlerin pedagojik alan bilgilerinin yetersiz olduğu ve öğrencilerin de öğrenmeye ilişkin kazanımlarının yetersiz olduğu belirlenmiştir. Bu alanda daha etkin bir öğrenme ortamının oluşturulabilmesi ve öğretmenlerin de pedagojik alan bilgisi düzeylerinin artırılabilmesi sağlanmalıdır.

Sosyal bilgiler eğitiminde kültür ve miras öğrenme alanında yapılan çalışmaların betimsel içerik analizi yöntemiyle incelendiği bu araştırma sonucunda; toplamda 27 adet makale, 20 tez çalışması ile 1 adet bildiri incelenmiştir. Özellikle konu hakkında bildirinin bu denli nadir oluşu daha fazla yapılması gerektiğini göstermektedir. Sosyal bilgiler eğitiminde kültür ve miras konusuna ilişkin yapılan çalışmaların en fazla 2020 yılı ve sonrasındaki yıllarda yapıldığı görülmektedir. Bu durumun nedeninin kültür ve miras konusunun akademik anlamda özellikle göç alan bir ülke olarak göçmen öğrenci sayımızın yükselmesi ile ilişkili olarak daha fazla öneme sahip olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Makalelerin 2020, tez çalışmalarının en çok 2023 yılında yapıldığı, 2015 yılında hiçbir makalenin yapılmadığı da belirlenmiştir. Sosyal bilgiler eğitiminde kültür ve miras öğrenme alanına ilişkin araştırılan tez ve makale

çalışmalarının yöntem dağılımına bakıldığında en fazla nicel-nitel ortak olarak yöntemlerde kullanılabilen tarama modelinde (%22,91) olduğu görülmektedir. Tarama modelini sırasıyla olgu bilim (fenomenoloji) ve doküman inceleme (%20,83) takip etmektedir. Üçüncü sırada ise içerik analizi (%14,58) yöntemi gelmektedir. Tablo incelendiğinde en az çalışmanın ise geleneksel derleme metodu olarak bir çalışma (%2,09) yapıldığı görülmektedir. Sosyal bilgiler eğitiminde kültür ve miras öğrenme alanına ilişkin yapılan çalışmaların tez ve makalelerin en fazla örneklem türünün öğretmenler (%34,04) olduğu belirlenmiştir. Öğretmenleri ortaokul öğrencileri (%25,53) ve ders kitabı ile sosyal bilgiler müfredatı (%14,89) takip etmektedir. Örneklem olarak çalışmalar arasında bir adet derste izletilen animasyonun içeriği incelenmiş olup; birden fazla örneklemin bir arada kullanıldığı çalışmaların ise azınlıkta olduğu görülmektedir. Değerlendirmeye geleneksel derleme yönteminde olan bir çalışma dahil edilmemiştir. Sosyal bilgiler eğitiminde kültür ve miras öğrenme alanına ilişkin yapılan çalışmalarda örneklem sayısının en fazla %72,91 ile 0-50 aralığında olduğu belirlenmiştir. Bunu sırasıyla 300+ (%16,66) kişilik örneklem grupları takip etmektedir. 200-250 kişi aralığında örneklem sayılı çalışma olmamıştır ve çalışmaların büyük bir çoğunluğunun örneklem sayısı 150'nin altındadır. Sosyal bilgiler eğitiminde kültür ve miras öğrenme alanına ilişkin yapılan çalışmaların yayın yerini konu alan Tablo 5 incelendiğinde 27 adet makale ve 1 adet bildiri çalışmasının yayınlandığı yerlerin herhangi bir dağılım göstermediği çoğunlukla farklı dergilerde yayınlandıkları, Kastamonu Eğitim Dergisi ve International Periodical For The Languages, Literature And History Of Turkish dergilerinde 3'er tane olmak üzere toplamda 6 makale yayınlandığı görülmektedir. İncelenen 20 adet tez çalışmasında ise tezlerin en fazla %6,25 oranıyla Eskişehir Anadolu Üniversitesi'nde yayınlandığı kalan tüm tezlerin ise farklı okullarda yayınlandığı belirlenmiştir. Görüldüğü üzere çalışmalarda yayın yerleri açısından bir çeşitlilik mevcuttur. Sosyal bilgiler eğitiminde kültür ve miras öğrenme alanına ilişkin yapılan çalışmaların veri toplama araçları bakımından en fazla yer verilen %31,25 oranı ile görüşme formudur. Bunu sırasıyla doküman inceleme (%29,16), ve anket, ölçek, görüşme formu, başarı testleri gibi birden fazla aracın birlikte kullanıldığı karma yöntem (%14,58) izlemektedir. Tablo genel olarak incelendiğinde yalnızca literatür taramasının bir çalışma olduğu daha önceki tablolarda da yer verildiği üzere belirlenmiştir. Bu sonuçlardan bazıları Turhan ve Saral (2018), çalışmasıyla paraleldir. Alanyazında kültür ve miras alanyazınında bu şekilde bibliyografik bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Sosyal bilgiler dersinde miras ve kültür öğrenme alanında yapılan çalışmaların değişkenler bağlamından bağımsız değişkenlerde en fazla %24 oranıyla cinsiyet; bağımlı değişkenlerde ise %22,33 oranıyla kültürel miras hakkındaki görüşler olduğu belirlenmiştir. Çalışmalardaki diğer değişkenler sırasıyla, kültürel miras algısı, kültürel mirasa ilişkin metaforlar, kültürel miras hakkında bilgi düzeyi, yaş, mesleki deneyim, medeni durum, sınıf düzeyi, mezun olunan bölüm, mezun olunan ve devam edilen üniversite, okul türü ve son olarak meslek (öğretmen-öğretmen adayı) olarak belirlenmiştir. Diğer incelenen değişken konularının oranlarının birbirine yakın olduğu görülmektedir. Değerlendirmeye doküman analizleri ve geleneksel derleme metodundaki çalışma dahil edilmemiştir. Son olarak bilgiler dersinde kültür ve miras öğrenme alanına ilişkin yapılan çalışmalarda en fazla kullanılan veri analiz yöntemi içerik analizi (%20,93) ve ardından tematik kodlama (%17,44) ve tablolaştırma (%17,44) olup en az kullanılan veri analiz yöntemleri ise Kruskal Wallis, Tümevarımsal analiz, ANOVA ve güvenilirlik analizi (Cronbach's alpha) olmuştur. Değerlendirmeye bir adet derleme çalışma dahil edilmemiştir.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular incelendiğinde bu konuyla ilgili yapılacak çalışmalara da yardımcı olması bağlamında aşağıdaki önerilere yer verilmiştir:

- Sosyal bilgiler dersi işlenirken ilgi çekici konular seçilmelidir; Öğrencilerin günlük yaşamlarıyla ilgili konular seçilmeli, popüler kültür, gelenekler, ritüeller gibi ilgi çekici unsurlar dikkate alınmalıdır. Ayrıca sınıflarda grup çalışması, tartışma, beyin fırtınası gibi etkileşimli öğrenme yöntemleri uygulanmalıdır.
- Sosyal bilimler çalışmalarında teorik derslerin yanı sıra görsel deneyim sağlayacak müze ve sanat galerisi gezileri düzenlenmelidir.
- Sosyal bilgiler eğitiminde proje öğrenimi uygulanmalı ve öğrencilere kültürel mirasla ilgili projeler planlama ve uygulama fırsatı tanınmalıdır. Derin öğrenme, toplumların araştırılması, geleneksel el sanatlarının yapılması gibi projelerle desteklenmelidir.
- Sosyal bilgilerde öğrenci merkezli değerlendirme, öğrencilerin kültür ve mirasla ilgili konulardaki yeteneklerini değerlendirmek için farklı yöntemler kullanılmalıdır.
- Sosyal bilimler dersinde kültür ve miras araştırma alanına odaklanan araştırmalar akademik olarak çeşitlendirilmeli, tez ve makalelere daha fazla yer verilmelidir.
- Sosyal bilgiler dersinde kültür ve miras çalışmaları alanında yapılan çalışmaların ağırlıklı olarak tutum ve görüşler üzerinde yoğunlaştığı görülmüştür. Bu nedenle, öğrenme kültürü ve mirası alanında bilgi, farkındalık ve farkındalık düzeyine odaklanan sosyal bilgiler derslerine öğrenmenin de eklenmesi gerekmektedir.
- Bu çalışmanın sonuçlarına göre veri toplama aracı olarak çoğunlukla görüşme ve anketlerin kullanıldığı ortaya çıkmıştır. Birden fazla veri toplama aracının kullanıldığı pek çok çalışma bulunmaktadır ve bu tür çalışmalara, kullanılan karma araştırma desenine göre yer verildiğinden, tek bir nicel veri toplama aracı olan ölçek formlarının kullanıldığı çalışmaların sayısının artırılması gerekmektedir.
- Çalışmaların ağırlıklı olarak nitel araştırma yöntemleri kullanılarak yapıldığı, niceliksel yöntemlerin kullanıldığı çalışmalara da yer verilmesi gerektiği görülmüştür.
- Örneklem büyüklükleri açısından evreni temsil etme açısından daha orta düzeydeki gruplara ulaşılmaya çalışılmıştır.
- Örneklem olarak en çok lise öğrencileri ve öğretmenlerin tercih edildiği ortaya çıktı. Yapılan araştırmalarda akademilerin işgal edilmesi düşünülebilir.

Bu stratejiler öğrencilerin kültürel ve mirası daha etkili bir şekilde öğrenmelerini sağlayabilir ve daha derin bir anlayış geliştirilmesi mümkündür.

KAYNAKÇA

- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2008). Bilimsel araştırma yöntemleri. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Çalık, M., & Sözbilir, M. (2014). İçerik analizinin parametreleri. *Eğitim ve Bilim*, 39(174).

- Çengelci, T. (2012). Sosyal bilgiler öğretim programında somut olmayan kültürel mirasın yeri. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(1), 185-203.
- Deveci, H. (2009). Sosyal bilgiler dersinde kültürden yararlanma: öğretmen adaylarının kültür portfolyolarının incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi.
- Dinçer, S. (2018). Eğitim bilimleri araştırmalarında içerik analizi: Meta-analiz, meta-sentez, betimsel içerik analizi. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 176-190.
- Koç, Z., & Geçit, Y. (2021). Sosyal bilgiler dersinde uygulanan yaratıcı drama etkinliklerine yönelik öğrenci görüşleri. *Bayburt Eğitim Fakültesi*
- Sönmez, Ö. F., & Sevim, M. (2019). Sosyal bilgiler öğretiminde anlamlı öğrenme yaklaşımına göre hazırlanan etkinliklerin akademik başarıya ve kalıcılığa etkisi. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 5(3), 447-457.
- Tay, B. (2005). Sosyal bilgiler ders kitaplarında öğrenme stratejileri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 209-225.
- Tosun, T., & Çalışkan, H. (2020). Sosyal bilgiler öğretmen ve öğretmen adaylarının kültür ve miras öğrenme alanına ilişkin pedagojik içerik bilgilerinin incelenmesi. *Journal of Interdisciplinary Education: Theory and Practice*, 2(1), 1-22.